

760

L'àlber

(ALDC, V, 1199. L'àlber)

L'àlber és una salicàcia, del gènere *Populus*, de tronc blanquinós, però que en les respostes es pot haver confós amb altres arbres de la mateixa família (veg. mapa 761); deriva del llat. tardà ALBĀRUS, format sobre ALBUS 'blanc' i un suf. d'origen fosc. Documentat des del s. XIII, coneix diverses var., sempre amb pèrdua de la -r final:

1) amb manteniment de la l: *alb[ə]* (*alb[ə] blanc* 59, 64), en cat. or., que s'ha canviat al gènere femení *alb[a]* 85, 96, per fonosintaxi (en alg., pel pas de tota [ə] àtona a [a]);
 2) amb velarització de la l de matís velar: *aub[ə]* [f.] 71 (*aub[ə] poll* 67), en cat. or.; *auga* 88, *auga* [f.] 92; *aub[e]*, en cat. occ. (*aub[e] blanc* 145), i el tancament [-e] > [-i] en *aubi* i, amb epitesi dental, *àubit* 65, 126, com *api* > *àpit*, *col·legi* > *col·lègit*;

3) metàtesi de *àlb[er]* en *albre* o atracció de *a(r)bre*: *abr[ə]* 43, *abr[e] blanc* (s. xv), per dissimilació de líquides; *albr[ə] blanc* 16, 22, 31; *aibr[ə] blanc* 4, 12, per vocalització de la [z] de *azbre (com la de *esma* > *eima*); *aur[ə] blanc* 23, per caiguda de la labial (*aubre* > *aure*); formes totes amb [ə] final, pròpies del cat. or., enfront de les que tenen [e] (*albr[e]* 183, *abr[e]*, *àrb[e]l blanc* 108), del cat. occ. *Albà* 87, 89, 90, 93, 94 deu ser resultat d'un canvi d'accent propi de l'arag., on tenim *albar*.

Trèmol (var. *tremo* 11, 13, 14, per la variació -oll/-o) és der. de TREMŪLUS 'àlber', pel tremolor característic de les seves fulles; *xop* (var. *xop fi* 106, *xop blanc* 107, 122, 125, 130, 131, 137, 142, 145, 150, 153, 155, 157, 159, 167, 173, 176, 177) ha estat pres i adaptat del cast.-arag. *chopo*; *poll blanc* 5, 8, 9, der. de *PŌCLUS (< llat. cl. PŌPŪLUS), que, des de la forma metatitzada *CLOPPU, ha donat *clop* 98 (o *clop blanc* 101) i, amb sonorització de la c- inicial, *glop* 97, amb el der. *glopera* 97. *Alamo blanc* 132 és un manlleu a l'arag., que converteix els mots esdrúixols en plans (*álamo* > *alàmo*). Responen a confusió d'espècies *om blanc* 158, 162, 172 (var. *orm blanc* 181, *olmo blanco* 160 ← cast.) i *salser* 156, que és una adaptació de *salze* (< SALĪCE) als nombrosos arbres formats amb el suf. -er (*noguer*, *llimoner*, etc.). Per a més informació, veg. mapa 761.

Notem com el color blanquinós del tronc d'aquest arbre és l'origen del determinant *blanc*, present en el nom llatí ALBĀRUS. Aquesta motivació, que es troba en *albe*, *aube*, *aubi*, *a(r)bre blanc*, ocupa gran part del Principat enfront del manlleu *xop* que s'allarga per terres occidentals. Són mots normatius *àlber*, des del DOrt, 1917; *alba*, *arbre blanc*, des del DG₁, 1932.

